

„Арапско буђење“ из српске перспективе

Урођени интерес за геополитичка питања (последица географског положаја и нагомиланог историјског искуства) и прилично пажљиво праћење догађаја на глобалном плану (свесни да они утичу на наше животе неупоредиво више, него што се то чини на први поглед), довело је тога да јавно мњење у Србији прилично истанчано разликује финесе на светској политичкој сцени за које подједнако образовани грађани западних земаља често ни не знају да постоје. У нашој земљи са великом лакоћом се уочавају разлике између инфилтрираних муџахединских група са саудијским финансирањем и америчким геополитичким интересима на дневном распореду (иако тога углавном нису свесни), које су деловали у Авганистану, Босни, Чеченији и Косову, а које данас праве смутњу на Блиском истоку и Кавказу, од самосталних и суверених режима чији је једини грех углавном било неповиновање америчким и западним политичким диктатима, који су по правилу имали најмању концентрацију терористичких група на својој територији, али су зато на међународном плану извикивани за „терористичке јатаке“ (Ирак, Иран, Сирија, Либија). Најзад, наша јавност веома јасно увиђа све кобне сличности између „класичног“ и „државног тероризма“ и свесна је тога да убијање невиних цивила да би се ширио страх и мржња и форсирале политичке промене не постаје ништа „уљудније“, „узвишеније“ нити „цивилизованије“ само зато што се троше милијарде долара на најсавременија средства убијања, само зато што су неке уста пуна „демократије и људских права“, или што тај неко нема срца или стомака да сам окрвави руке.

Српско одобравање ових „револуција“ углавном произилази из устаљених симпатија према потлаченима, сиромашнима и презренима, „сужњима које мори глад“ и из народног фолклора који поседује упадљиво слободарске и, ако се може тако рећи, „антиимперијалистичке“ елементе.

Ипак, домаћу јавност, која углавном зна „ко је ко“ на светској политичкој сцени, прилично је збунила серија протеста, сукоба и политичких преврата у земљама Магреба и Блиског

истока. Томе су делимично допринеле и светске медијске куће, чији су извештаји, због затечености њихових уредника и новинара развојем догађаја, испрва беле чак изненађујуће објективне и суздржане – бар до тренутка док Француска, Британија и САД нису обзаниле своју званичну политику према овим догађајима. Са друге стране, није се могло отети утиску да се у Тунису, Алжиру, Египту и другим земљама заиста „догађа народ“, а с обзиром да су ове земље реномиране по високој корупцији и застрашујуће бедним условима у којим живе њихови најсиромашнији грађани, није било ничег нарочито спорног у спремности да се свргне учаурена и династизована власт и захтевају суштинске политичке промене.

Српско одобравање ових „револуција“, ако не рачунамо идеологизоване појединце који „демократизацију“ безмало изједначавају са природном еволуцијом, углавном произилази из устаљених симпатија према потлаченима, сиромашнима и презренима, „сужњима које мори глад“, а које не произилазе само из полувековне социјалистичке индоктринације, већ свакако и из народног фолклора који поседује упадљиво слободарске и, ако се може тако рећи, „антиимперијалистичке“ елементе. Ова фолклорна несклоност према неправди и национална идеологија утемељена на борби за независност од империјалних сила и отпору различитим видовима (полу)колонијалне експлоатације, довела је до наклоности српске јавности идеји да би арапске нације могле саме себи да изграде праведније и хуманије друштвене поретке.

О дOMETИМА „ТВИТЕР РЕВОЛУЦИЈА“

Ствар се, међутим, додатно компликује када се узме у обзир да је првобитно средство (тј. „медиј“) организовања

демонстраната у почетним фазама „буђења“ био интернет, пре свега друштвене мреже „Твитер“ и „Фејсбук“. Ово је, наравно, питање о коме ће се изузетно много расправљати у стручним круговима социолога и политиколога у наредним годинама, будући се ове две мреже током последње две године безмало рекламирају као потенцијално политичко средство и оруђе грађанских револуција (што је већ само по себи сумњиво). Пошто је у питању засебна тема која заслужује свој сопствени простор, овде је довољно подвући

две ствари – прво, нема ништа природније од идеје да је најсавременије и масовно распрострањено средство комуникације послужило као тачка кристализације народног незадовољства у Тунису, Египту, Алжиру и другим арапским земљама. Када имамо на уму чињеницу, која је до сада небројено пута истицана у први план, да је арапско културно пространство знатно шире од оквира који му намећу себичне и саможиве елите у појединачним државама, те да су могућности организовања масовних акција преко друштвених мрежа практично неограничене, веома се логичним чини закључак да су управо популарне мреже представљале оно кључно преимућство демонстраната, на које су ретроградне власти премало обраћале пажњу, да би им то на крају дошло главе. Ово је било довољно да се протести званично крсте „Твитер“ и „Фејсбук револуцијама“, иако је већ режим Хоснија Мубарака увео, а све друге земље усвојиле, праксу обарања интернета као средство контроле, што очигледно нимало није омело даље одвијање протеста.

Са друге стране, колико год била романтична идеја да је „обичан народ“ помоћу „цвркутања“ (tweeting) и „лајковања“ оборио неколико окошталих, дубоко милитаризованих и по питању технологије владања крајње самосвесних режима, виртуални простор задржао је у ипак овим догађајима свој статус „сенке стварности“ и пуког одјека реалног света, о чему сведочи бар неколико кључних чињеница. Пре свега, ма колико се западни медији трудили да прикажу демонстранте у Магребу као „младу и образовану средњу класу жељну демократије“, носилац побуна била је гладна сиротиња, која нити користи друштвене мреже, нити би знала да постави политички самосвестан „статус“ на беспрекорном енглеском језику, што је очигледно био случај са организаторима протеста на интернету. Овај проблем је поготово очигледан када се има на уму да мрежу „Твитер“ у највећој мери користе и прате Американци (не рачунајући моду „цвркутања“ коју је међу руске политичаре увео Дмитриј Медведев), и која је безмало већ интегрисана у њихове националне информативне (тј. пропагандне) системе, попут неког „CNN за XXI век“. Фабриковање „Твитера“ као строго контролисаног „инкубатора за револуционарне идеје“ могли смо видети пре две године, када је ова мрежа нашироко промовисана као средство борбе против режима у Ирану, још једне серије протеста са енглеским транспарентима и крајње „екстерном“ политичком оријентацијом (дemonстранти су, заправо, своје поруке слали Западу, а не својим суграђанима и сународницима). Најзад, „Твитер“ поседује читав низ редакторских, евалуативних и цензорских инструмената помоћу којих се „празно грактање“ разликује од „релевантног цвркутања“, а они управо фаворизују изјаве званичника америчке администрације и објаве „са лица места“ реномираних извештача западних новинских агенција и медијских кућа. Са друге стране, када је у питању знатно „народнији“ и „демократичнији“ „Фејсбук“, код њега се као кључан показао проблем расипања информација и одсуства фокуса, што је, на крају крајева, довело до помало парадоксалне ситуације у којој Муамер Гадафи суверено господари овом мрежом захваљујући подршци грађана Србије, који истовремено за сада нису имали успеха у организовању озбиљнијег протеста „у стварном свету“.

Извештавање „класичних“ медија

Будући да су ови пропагандни системи у стању да „извештавају“ само унапред припремљене тираде о унапред припремљеним догађајима, приметна је била њихова збуњеност и суздржаност током раних фаза „Арапског буђења“, када буквално „нису знали шта да мисле“.

Давнашња развејаност илузија о „објективности“ западних и глобалних медија и њиховој релевантности као „извора информација“, као и живо сећање на властито страдање под чизмом исте војске која је сада активна у Либији, довели су, упркос резервисаним симпатијама према целој идеји „арапског буђења“, до суздржаности великог дела српске јавности пред вешћу да су се „мирни протести“ против режима Муамера Гадафија у Либији брзо претворили у оружани устанак. Исувише много тога се у Либији на први поглед разликовало од догађаја у Тунису и Египту, које су наши медији помно пратили, као и од каснијих протеста, сукоба и мера репресије у Катару, Бахреину и Саудијској Арабији, а донекле и Јемену (који се ипак деценијама налази у стању суспендованог грађанског рата). Поред очигледне оружане природе устанка, унапред припремљене иконографије и умешаности „путујућег револуционарног циркуса“ са толико пута виђеним паролама и сценаријима ескалације насиља, најиндикативније је управо понашање глобалних „класичних“ медија.

Будући да су ови пропагандни системи у стању да „извештавају“ само унапред припремљене тираде о унапред припремљеним догађајима, приметна је била њихова збуњеност и суздржаност током раних фаза „Арапског буђења“, када буквално „нису знали шта да мисле“. Када је, међутим, започела побуна у Либији, а поготово када је било потребно припремити терен за нову међународну интервенцију, очигледно је било да су

светски медији „консолидовали редове“ и догађаје дочекали са унапред спремним информационим сценаријима и стратегијама ескалације. Док се акције „побуњеника“, романтично заогрнутих заставама „доброг краља Идриза“ (баш као што се на демонстрацијама иранске емиграције у Европи радо маше „шаховом“ заставом) безмало прате уживо, из Катара и Бахреина стижу само ограничене и цензурисане вести, док се из Саудијске Арабије практично ништа осим владиних саопштења и не може добити, а догађаји у овим земљама можда завређују и више пажње и имају дубље политичке корене од збивања у Либији.

НАТО и Савет безбедности ОУН доведени су у понижавајућу ситуацију да пружају војну и политичку логистику људима који, не само да нису способни да је искористе (што не би било први пут), већ изгледа уопште и немају никакву политичку агенду.

А чак је и тада лако уочљиво „шкрипање“ глобалне медијске машинерије, која је већ дуже време далеко од оног незаустављивог и свеprisутног „Матрикса“ из деведесетих година, не само зато што јој је пољуљан кредибилитет након озваничења скандалозних манипулација везаних за СР Југославију, Авганистан и Ирак, нити зато што јој је начет интегритет успешним медијским контраакцијама, рецимо Кине на Тибету и Русије у Осетији, већ пре свега зато што је она у великој мери неповратно утонула у виртуалност својих сопствених лажи, илузија и самообмана, изгубивши и оно минимално утемељење у стварности. Стога им се све чешће догађа да збивања „на терену“ једноставно „не могу да испрате“ њихова самообистињујућа пророчанства (побуњеници не могу ни да приђу градовима које су наводно „ослободили“, новооформљене демократске институције прете страним мисијама које долазе да их подрже, а „ослободилачка војска“, поред уобичајене пљачке и разарања, убија њихове новинаре), док су НАТО и Савет безбедности ОУН доведени у понижавајућу ситуацију да пружају војну и политичку логистику људима који, не само да нису способни да је искористе (што не би било први пут), већ изгледа уопште и немају никакву политичку агенду.

Подршка пријатељу – Либија у српским срцима

Не рачунајући „Нову српску политичку мисао“, која целу кризу темељно и систематично прати од самог почетка, српска јавност је вести из Либије углавном добијала из два извора – изразито ненаклоњених Гадафију глобалних медија и знатно уравнотеженијих (и често отворено про-гадафијевских) извештаја очевидаца евакуисаних из Либије, међу којима последњу реч свакако има прослављени српски ратни репортер Мирослав Лазански. Ова химеричност српске медијске сцене прво се приметила на интернет

Пише: Никола Танасић
четвртак, 31 март 2011 15:38

порталима медијских кућа, где су коментари читалаца (не рачунајући оне екстремно прозападњачке) у великој већини и крајње емотивно пружали подршку Гадафију („удри Гадафи!“, „гази банду Пуковниче!“, „издржи пријатељу!“), иако су сами текстови у први мах једногласно приказивали Гадафија као диктатора који се окренуо против сопственог народа. Не треба заборавити да је велики број ових сајтова иначе строго цензурисан у погледу коментара, тако да је очигледно са су уредници, поред сопствених симпатија према властима у Либији, на овај начин више него ефикасно доприносили објективности појединачних вести.

Подршка која је тињала у српској јавности експлодирала је након прве најаве о почетку војне кампање Француске, Британије, САД и њихових савезника из НАТО против регуларне војске у Либији, као и после скандалозне резолуције Савета безбедности УН, која им је, уз прећутну подршку Русије и Кине, практично дала одрешене руке да у Либији делују како им се прохте. Иако ова више него проблематична резолуција (како због очигледног дозвољавања употребе „прекомерене силе“ у Либији безмало свакоме ко то нађе за сходно, тако и због позивања на „извештаје медија“ као кључно сведочанство о стању ствари у земљи) формално раздваја либијску интервенцију (патетично названу „Зора Одисеје“) од илегалних ратова Северно-атлантског савеза у СР Југославији и америчке „Коалиције вољних“ у Ираку, за већину грађана Србије није било ни најмање сумње да је у питању још једна међународна војна агресија моћних и богатих против једне државе која није ни боља, ни гора од других, а да су једини њени разлози – они исти империјалистички, колонијални и крипторасистички интереси који су не тако давно држали целу Африку под европском чизмом.

На то се надовезало сентиментално присећање вишедеценијске традиције изванредних међудржавних односа, које је започето

Брозовом суштински далековидом и цивилизацијски прогресивном „политиком несврстаности“ и доследног југословенског антиколонијализма, а кулминирало током деведесетих, када је Гадафи лично показао завидан политички и морални интегритет, подржавши српску страну у југословенским ратовима, да би до дана данашњег одбијао (као и већина „несврстаних“) да призна самопроглашену државу косовских албанаца. Иако је подршком „муслиманској браћи“ у БиХ и на КиМ могао да заради много „јефтиних политичких поена“, на које нису биле гадљиве ни далеко „озбиљније државе“ од Социјалистичке Арапске Џамахирије, Гадафи је поступио, са једне стране као савезник и пријатељ народу са којим је „и у добру добар био“, а са друге стране је показао приврженост принципима суверености и равноправности малих и сиромашних народа, као и међународних односа заснованих на праву и правди. Најзад, његовој популарности у Србији, нехотице или не, допринела је и актуелна српска власт, која не само да је у последње време реактивирала везе са несврстаним пријатељима, него је у тим контактима пријатељство са Либијом чак имало посебно место. (Не треба сметнути с ума да је пре две године председник Тадић одлучио да присуствује 40 годишњици Гадафијеве „Славне првосептембарске револуције“, због чега је пропустио обележавања нимало безначајне 70 годишњице почетка Другог светског рата, као ни чињеницу да је министар одбране Шутановац као свој највећи успех у тој фотељи у више наврата истицао уговор о војној сарадњи са Либијом вредан преко пола милијарде долара.)

подршка пријатељу

„Гадафијеви хакери“ против „Либијске омладине“

Као жижна тачка постојеће подршке Гадафију у Србији појавила се „Фејсбук“ група [Support for Muammar al Gaddafi from the people of Serbia](#)

(„Подршка пријатељу“), која је за прва два дана постојања сакупила преко 40 хиљада чланова, да би се у наредних недеља дана њихов број повећао до 65 хиљада (и расте и даље). Поређења ради, страница председника Тадића, поред све партијске номенклатуре која му је на располагању, за више од три године постојања сакупила је око 44 хиљаде чланова, а најпознатији Срби у свету, Новак Ђоковић и Емир Кустурица, као личности које су омиљене и препознате широм планете, имају подршку 133, односно

214 хиљада чланова. Скупљање 65 хиљада чланова у групу која није интернационална и чији је језик српски, представља подвиг, утолико већи, уколико се зна да политичко организовање Срба преко „Фејсбука“ до сада ниједном није дало озбиљније резултате. Али ту није крај бројкама. Српска група подршке Гадафију и Либији убедљиво је најбројнија интернет заједница када је у питању либијски рат уопште – не само да нигде у свету ни приближно толико људи не подржава Гадафија, него се ни противници његовог режима на глобалном нивоу не могу подичити ни приближном подршком. Англојезична страница „Либијског омладинског покрета“ (LYM), некаквог либијског пандана „Отпору“ (мада је очигледно да чланови, попут иранске „опозиције“ углавном живе у иностранству), сакупила је 13 хиљада чланова из целог света (укључујући и Србе који су по ко зна који пут скандализовани историјским одлукама сопственог народа и користе ту страницу као још један полигон за његово омаловажавање и блаћење), а званична страница Либије има приближно толико чланова, с тим што је и на њој око 30% написа – на српском језику.

Гадафи је поступио, са једне стране као савезник и пријатељ народу са којим је „и у добру добар био“, а са друге стране је показао приврженост принципима суверености и равноправности малих и сиромашних народа.

Либијски омладински покрет брзо је разгласио да је реч о манипулацији, јер је „немогуће“ да у тако малој земљи „толики број“ људи подржава Гадафија (иначе, чисто да буде јасно, број корисника ФБ у Србији је око 2,7 милиона, 37% укупне и 66% интернет популације земље), а учестале инвазије Срба на странице НАТО, Француске, САД, па и самог Покрета, навеле су их да затраже помоћ у борби против „Гадафијевих хакера“, који на неки необјашњив начин злоупотребљавају управо становнике Србије. Па ипак, преваре нема. „Подршка пријатељу“ представља једну од најживљих страница српског интернета – на њој се размењују вести, клипови, плакати подршке и поруге на рачун Саркозија, Обаме и Клинтонове, а учесталост смене вести и информација је астрономска. Језик преписке је српски, а како је страница сада постала међународно позната, може се пронаћи и енглески, руски, француски, па чак и арапски језик (пре свега у облику парола које српски активисти преко „Гугл Преводиоца“ преносе на ко-зна-какав арапски).

„Фејсбук“ као нова српска јавност

Оно што, међутим, највише задивљује код ове странице је њена изванредна политичност у оном дубинском смислу који је у Србији наизглед био потпуно заборављен и, чинило се,

бесповратно утопљен у жабокречини ситног политиканства. „Подршка пријатељу“ окупила је људе са свих страна српског политичког спектра, па иако се глобалне агенције (попут ВВС и „Гласа Америке“) утркују у квалификацијама овог покрета као „десничарског“ и „ултранационалистичког“, на њему су подједнако активни и левица и десница, и националисти и интернационалисти, и конзервативци и социјалисти. Ако се у тој бујици текстуалних и мултимедијалних садржаја може уочити неки заједнички „тон“, онда би он свакако био веома самосвесно артикулисан као својеврсан антиколонијализам, антиимперијализам и антиглобализам, са снажним фолклорним, националним, југоносталгичарским и пре свега пацифистичким тоновима. (Овај за Србе потпуно природни став, на самом почетку интервенције у Либији први је заступао Ђорђе Вукадиновић у свом чланку „[Одисејева зора и цивилизацијски сумрак](#)“, а каснији развој догађаја и те како му је дао за право.) Администратори и чланови „Подршке пријатељу“ показали су изванредну политичку самосвест и нису масовно населили ни на један покушај манипулације, биле у питању провокације страних „инфилтратора“ који су покушавали да изазову довољно „говора мржње“ да би „Фејсбук“ затворио страницу, било у случају покрета „Наши 1389“, који су, као и низ других организација, покушали да искористе масовност подршке за своје политичке и друге циљеве. Чланови групе једногласно су одговарали да је једини циљ групе подршка Либијском народу и легитимним државним органима, као и захтеви од државе Србије да отворено осуди операције у Либији и употреби сва средства која су јој на располагању да помогне, пре свега пострадалима либијском народу, али и „осведоченом пријатељу Гадафију“, који се „није либио да нама пошаље помоћ када нам је била најпотребнија“.

Група подршке Гадафију из више разлога представља прворазредни политички догађај за српску јавност. Она је показала да постоје политичка питања око којих постоји јасан национални консензус (у овом случају – јавни захтев за подршком Либији и осудом војне агресије, на који су се српски званичници, ако и немушто и страшљиво, делимично и одазвали), а сама јавност је више него способна да их артикулише без постојеће партијске и политичке инфраструктуре, искључиво користећи се новим техничким могућностима које пружају савремена средства комуникације. Ово је први пут да се та врста политичког протеста, потпуно јасно фокусирана на конкретан политички циљ, организује код нас без икакве подршке „класичних“ политичких институција, као што су партије. Са друге стране, резултати овог протеста одјекнули су глобално, и српска интернет заједница, поред тога што је „спасла образ нацији“ у ситуацији у којој је глобална јавност крајње летаргично и незаинтересовано пропратила отварање новог ратишта у медитеранском басену, такође су показали дomete непосредне „Фејсбук демократије“, која је овај пут, за разлику од „Твитер револуција“ које су представљале само одјек „цвркутања“ вашингтонских званичника, показала да један мали народ у условима нових комуникација може да скрене пажњу јавности на ставове дијаметрално супротне од оних, које заступа светска медијска машинерија. Иако група подршке (још увек) није довела до организовања озбиљнијих антиратних скупова у Београду и српским градовима, она је више него довољно омогућила да се чује принципијелни српски став, на част народа и грађана Србије, и на срамоту свих оних који пред међународном осиношћу у Либији затварају очи.

Српска група подршке Гадафију и Либији убедљиво је најбројнија интернет заједница када је у питању либијски рат уопште – не само да нигде у свету ни приближно толико људи не подржава Гадафија, него се ни противници његовог режима на глобалном нивоу не могу подичити ни приближном подршком.

Нема сумње да је у питању догађај који Србију подсећа на она херојска времена, када се Београд тресао због рата у Шпанији, окупације Чехословачке или убиства Салвадора Аљендеа. У ова летаргична времена, праћена општим разочарањем у безмало све унутрашње политичке идеале, обесмишљене хипертрофираним „прагматизмом“ и улизиштвом политичара, грађани Србије су у једном „старом пријатељству“ са Либијом препознали онај трачак честитости, интегритета и националног достојанства, неопходан да се на међународној сцени инсистира на заборављеним начелима права и правде, у име свих наших историјских жртава, и у складу са свим нашим историјским изборима. Одбијајући да ћуте о неправди која се чини другоме, корисници „Фејсбука“ из Србији више су него јасно изнели свој став и о низу националних питања, која се за сада још увек званично не постављају. А њихова категоричност и храброст данас представља, по ко зна који пут у нашој историји, залог за будућност, захваљујући коме наша деца неће морати да црвене када их неко пита „сећаш ли се Либије“. „Подршка пријатељу“, управо зато што је несебично и искључиво посвећена неговању истинског српско-либијског пријатељства и подршке једном од ретких светских политичара који је у своје време био спреман да доведе у питање мрежу лажи која је од Срба безмало учинила „нацисте после нациста“, у ствари је догађај далеко важнији од подршке једном пријатељском режиму. Она је доказ да у данашњој Србији, с њеним никада репресивнијим и никада однорођенијим медијима, још увек постоји политичка свест и морална аутономија, која њеним грађанима омогућује, не само да сутра буду носиоци истинских демократских процеса, већ и да наступају као достојни субјекти на светској историјској сцени, доносећи одлуке, које им могу стећи моћне непријатеље, али које су у савршеном складу са њиховом вишевековном традицијом, помало заборављеним друштвеним вредностима и заветном правдом и истином.